

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
з питань прав людини, деокупації та реінтеграції
тимчасово окупованих територій України,
національних меншин і міжнародних відносин

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

Голові Комітету Верховної Ради
України з питань організації
державної влади, місцевого
самоврядування, регіонального
розвитку та містобудування
Олені ШУЛЯК

Щодо реєстр. № 11300 від 27.05.2024
та реєстр № 11300-1 від 05.06.2024

Шановна Олено Олексіївно!

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 11 червня 2024 року (протокол № 106), розглянув проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо протидії сексизму у виборчих процесах та забезпечення збалансованого представництва жінок та чоловіків у Верховній Раді України та місцевих радах, реєстр. № 11300 від 27.05.2024, поданий народним депутатом України Загоруйко А.Л. та іншими народними депутатами України (далі – *законопроект реєстр. № 11300*) та альтернативний до нього проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо протидії сексизму у виборчих процесах та забезпечення збалансованого представництва жінок та чоловіків у Верховній Раді України та місцевих радах, реєстр. № 11300-1 від 05.06.2024, поданий народним депутатом України Мазурашу Г.Г. та іншими народними депутатами України (далі – *законопроект реєстр. № 11300-1*).

Метою прийняття обох законопроектів є запровадження заборони обмежень, дискримінації кандидатів на загальнодержавних та місцевих виборах за ознаками статі, в тому числі через сексизм, зокрема шляхом поширення відповідних агітаційних матеріалів, а також посилення гендерної квоти для стимулювання збільшення рівня представництва жінок як на національному, так і на місцевих рівнях. Водночас законопроект реєстр. № 11300 додатково має на меті врегулювання питання цензу осілості з урахуванням вимушеної міграції за кордон.

Як основним, так і альтернативним законопроектами пропонується внести зміни до Виборчого кодексу України, згідно з якими, зокрема, передбачається наступне:

- рівність прав і можливостей кандидатів у виборчому процесі відповідних виборів забезпечується, зокрема, заборонаю привілеїв, обмежень, дискримінації кандидатів в залежності від суб'єкта висування, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі (у тому числі через сексизм);

- під сексизмом у Виборчому кодексі України розуміється будь-яке діяння, в основі якого лежить ідея про інтелектуальну, фізичну, соціальну чи іншого виду перевагу однієї статі над іншою, яке вчиняється у публічному або приватному житті, у тому числі в мережі Інтернет, і спричиняє або має на меті дискримінацію за ознакою статі, насильство за ознакою статі, підтримку та поширення стереотипних уявлень про соціальні функції жінок і чоловіків, приниження честі та гідності особи тощо;

- у передвиборній агітації, зокрема, забороняється:

поширювати у будь-якій формі матеріали, які містять ознаки або підбурюють до дискримінації чи утисків стосовно окремих осіб та їх груп на основі етнічного та соціального походження, громадянства, раси, релігії та вірувань, віку, статі, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, інвалідності або за іншою ознакою;

поширювати у будь-якій формі матеріали, які містять ознаки сексизму або підбурюють до сексизму;

- для оцінки наявності зазначених порушень у матеріалах передвиборної агітації, що надаються для розповсюдження або розповсюджуються суб'єктами у сфері медіа, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення створює Експертну раду з питань передвиборної агітації під час відповідних виборів, яка надаватиме висновки про наявність у матеріалах передвиборної агітації ознак відповідних порушень;

- у разі дострокового припинення повноважень народного депутата України за рішенням Центральної виборчої комісії обраним депутатом визнається наступний за черговістю кандидат у депутати у відповідному регіональному виборчому списку (у разі дострокового припинення повноважень депутата, обраного за регіональним виборчим списком), або наступний за черговістю кандидат у депутати тієї ж статі у загальнодержавному виборчому списку (у разі дострокового припинення повноважень депутата, обраного за загальнодержавним виборчим списком);

- у разі дострокового припинення повноважень депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше), за рішенням відповідної виборчої комісії депутатом визнається наступний за черговістю кандидат у депутати у відповідному територіальному виборчому списку (у разі дострокового припинення повноважень депутата, обраного за територіальним виборчим списком), або

наступний за черговістю кандидат у депутати тієї ж статі у єдиному виборчому списку (у разі дострокового припинення повноважень депутата, обраного за єдиним виборчим списком).

Ключовою відмінністю законопроектів є те, що альтернативним законопроектом виключаються положення, запропоновані в основному проекті Закону, щодо цензу осілості з урахуванням вимушеної міграції громадян за кордон.

Під час обговорення зазначених законодавчих ініціатив члени Комітету висловили наступні зауваження, які є актуальними для обох проектів законів (як основного, так і альтернативного):

1. Запропоноване у законопроектах визначення терміну «сексизм» фактично дублює відповідне визначення, яке міститься у проекті Закону України про внесення змін до Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» щодо визначення поняття «сексизм» (реєстр. № 4598-1). Станом на сьогодні зазначений законопроект не розглянутий парламентом і Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – ГНЕУ) у своєму висновку до законопроекту реєстр. № 4598-1 висловило зауваження щодо фактично ідентичного визначення терміну «сексизм», що міститься у законопроекті реєстр. № 11300 та законопроекті реєстр. № 11300-1. Зокрема, у висновку ГНЕУ зазначається, що відповідна новела є юридично недостатньо визначеною, містить оціночні судження, що в свою чергу, може призвести до його неоднозначного та довільного тлумачення на практиці. Акцентується увага на невідповідності принципу юридичної визначеності таких конструкцій, що є складовими запропонованого визначення «сексизму», як «*перевага однієї статі над іншою*» і «*підтримка та поширення стереотипних уявлень про соціальні функції жінок і чоловіків*». Крім того, вказується, що у разі необхідності, відповідні зміни щодо сексизму більш виважено внести до терміну «*дискримінація за ознакою статі*», який за своєю суттю охоплює поняття «сексизм».

Зважаючи на зазначене, а також беручи до уваги той факт, що у профільному Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» термін «сексизм» досі не є визначеним, встановлення відповідного визначення у Виборчому кодексі України (навіть виключно для цілей цього кодексу) видається сумнівним.

2. У законопроектах простежується непослідовність при використанні терміну «сексизм». Так, у змінах до пункту 1 частини п'ятої статті 12 Виборчого кодексу України застосовується конструкція «*дискримінація за ознаками статі (у тому числі через сексизм)*». Тобто, в даному контексті поняття «сексизм» є складовою «дискримінації за ознаками статі». Водночас запропоноване в подальшому тексті законопроектів визначення терміну «сексизм» передбачає, що це *будь-яке діяння..., яке... спричиняє або має на меті дискримінацію за ознакою статі, насильство за ознакою статі...* В цьому випадку вже «дискримінація за ознакою статі» є складовою «сексизму».

3. Пропозиція щодо обрання, у разі дострокового припинення повноважень депутата, наступного за черговістю кандидата у депутати тієї ж статі у загальнодержавному виборчому списку (*вибори народних депутатів України*) та наступного за черговістю кандидата у депутати тієї ж статі у єдиному виборчому списку (*місцеві вибори*), може мати також зворотній ефект. Вбачається, що відповідно до запропонованого підходу наступний у списку кандидат, якщо він буде особою іншої статі, ніж депутат який достроково припинив свої повноваження, не дивлячись на відповідний номер у списку, знання чи компетентності, фактично буде позбавлений права стати депутатом саме за ознакою статі.

Народні депутати України наголосили, що зазначені зауваження не є критичними і можуть бути усунуті під час підготовки одного із законопроектів до другого читання. Водночас основна ідея проектів Закону щодо запровадження у виборчому процесі заборони дискримінації кандидатів за ознаками статі має вагомe значення у контексті законодавчого забезпечення в Україні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. У зв'язку з цим члени Комітету дійшли згоди щодо необхідності підтримки одного із законопроектів, наголосивши на наступному. Альтернативний законопроект фактично дублює весь текст основного проекту Закону, а ключова його відмінність має характер поправки до законопроекту реєстр. № 11300. Тобто, всі запропоновані авторами основного законопроекту положення (*здебільшого, стосуються заборони дискримінації за ознаками статі, визначення терміну «сексизм», а також посилення гендерної квоти*) продубльовані авторами альтернативного законопроекту без будь-яких змін. Таким чином, вбачається, що запропоновані альтернативним законопроектом зміни можуть бути реалізовані, у разі підтримки головним комітетом, шляхом внесення відповідних поправок під час підготовки законопроекту реєстр. № 11300 до другого читання.

Враховуючи вищевикладене, за підсумками розгляду законопроектів, Комітет ухвалив рішення:

1. Звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо протидії сексизму у виборчих процесах та забезпечення збалансованого представництва жінок та чоловіків у Верховній Раді України та місцевих радах, реєстр. № 11300 від 27.05.2024, поданий народним депутатом України Загоруйко А.Л. та іншими народними депутатами України, за наслідками розгляду у першому читанні прийняти за основу.

2. Звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо протидії сексизму у виборчих процесах та забезпечення збалансованого представництва жінок та чоловіків у Верховній Раді України та місцевих радах,

реєстр. № 11300-1 від 05.06.2024, поданий народним депутатом України Мазурашу Г.Г. та іншими народними депутатами України, за наслідками розгляду у першому читанні відхилити.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 26B2648ADD3032E10400000F00C3100F0B4AD00
Дійсний до: 12.12.2024 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2024/128647 від 11.06.2024

1587614